

1944 06 27, ANTRADIENIS

PADĖTIES APŽVALGA. Iš Rytų Karelijos perkelta generolo majoro Kaarlo Heiskaneno vadovaujama 11-oji divizija (PP30 ir PP50) atvyko į mūšio vietą ir išsirikiavo pasirengusi ginti vietovę tarp Suomenvedenpohjos ir Leitimojervio, priešakinėje linijoje buvo pakeisti jėgerių batalionai (3-ioji brigada prijungta prie Heiskaneno dalinio). Už Talinmiuliu ruožą tebėra atsakinga tankų divizija. Į kovos vietą atvyko vokiečių 303-ioji savaeigių pabūklų brigada. Maždaug dešimt suomių batalionų mėgino suruošti didžiulę *motti* apsuptį į šiaurę nuo Leitimojervio, ten dvi rusų divizijos užspeistos į aklavietę. Nuo Ihantalos pusės puolė Forsbergo dalinys (48PP/I, 48PP/II ir 13PP/III), iš vakarų – Puromos dalinys (Jėgerių brigada), iš šiaurės rytų – Björkmano dalinys. „Maišas“ buvo vos per kilometrą.

3 SKYRIUS

Filipas Rytteråsas

SAVANORIS

Per mišką traukė apie šimtas kareivių, nuovargio temdomais veidais ir akimis. Tai buvo saujelė švedų 13-ojo pėstininkų pulko 2-ojo bataliono karių, likusių gyvų po kovų šiaurinėje Talinmiuliu dalyje. Nešvarūs kai kurių kareivių drabužiai buvo sudrįskę, bet visi nešėsi po kokį nors ginklą. Nereikalingus daiktus nusikamavę vyrai pakeliui išmėtė, bet asmeninius ginklus saugojo iki pabaigos. Vienas iš jų pasvarstė, kad patikimiausi draugai – automatas ir peilis, nes niekada nepalieka bėdoje.

Kai kurie vyrai nešė neštuvus, ant jų gulėjo sunkiai sužeistieji, krauju persisunkusiais tvarsčiais. Jie neaikčiojo, nors neštuvai stukčiojo į žemę ir į medžius. Miške dar tykojo pavojus, todėl vyrai saugojosi išsiduoti. Atrodė, kad jų jėgos jau visai išsekusios. Vyrai grįžo iš kruvino žygio, per kurį mėgino suvartyti dvi Raudonosios armijos divizijas *motti* apsuptin į šiaurę nuo Leitimojervio, kur kapitono

Larso Laxéno batalionas palei miško kelią nuo Talio į Ihantala kovėsi su tankų pastiprintais prieš daliniais. Laxéno batalionas atsitraukė, kovos lauke palikęs devynis sunaikintus prieš tankus.

Laxén'as vėliau buvo vadinamas dabita ir net narcizu, o jo kalbos kartais nepatikdavo eiliniams. Pasakojama, esą prieš Talinmiuliu mūšį Laxénas liepęs kareiviams nusiprausti ir nusiskusti, kad lavonai atrodytų valyviau. Kapitonas pats parodė pavyzdį, apsiprausdamas iki pusės, nusiskusdamas ir pasišlakstydamas veidą priemone po skutimosi. Eilinius tas pasirodymas suerzino. Nors kareiviams Laxéno elgesys kartais nepatikdavo, ne vienas nesuabejojo jį esant puikų kareivį ir vadą. Tuos gebėjimus jis parodė ne kartą.

Suomijos kariuomenės sudėtyje veikiančio švedų savanorių bataliono kariai. 1944 m. vasara. (SA-kuva).

Nuotraukoje iš dešinės: trys Mannerheimo kryžiaus kavaliai, apie kuriuos pasakojama šioje knygoje: jaunesnysis leitenantas Toivo'as Korte'ė, leitenantas Toras Lindbladas ir kapitonas Jorma Karhunen.

Vis dėlto bataliono kariai labiausiai gerbė 6-osios kuopos vadą kapitoną Torą Lindbladą, kurį jau 1941 m. spalį buvo siūloma apdovanoti Mannerheimo kryžiumi. Karelijoje gimęs Toras kryžių gavo 1942-ųjų rugsėjį, kai jo nuopelnų sąrašė jau buvo nemažai žygdarbių.

Vienas iš Mannerheimo kryžiaus variantų. Šis apdovanojimas pradėtas teikti 1939–1940 m. Žiemos karo metu iki pat 1945 m.

Kartą jo kuopa sunaikino stiprų priešo dalinį, netikėtai puolusį batalioną pro atvirą sparną. Lindblado kuopa, savo iniciatyva apėjusi žiedu, netikėtai smogė priešui iš šono ir bemaž nepatyrė nuostolių. Sykį Lindbladui greita ataka pavyko užimti visą oro uostą su kareivinėmis, rusams nespėjus sunaikinti ten stovinčios technikos. Tokiais žygiais Lindbladas pelnė vyrų pasitikėjimą ir kūrė kuo geriausią kovinę dvasią dalinyje.

Kitą istoriją galima papasakoti apie batalionui priklausiusią švedų kuopą. Savanorių kuopai vadovavo leitenantas Axelis Hårdas af Segerstadas, kuris, kaip visi jo tėvynainiai, beveik nesuprato ir nekalbėjo suomiškai.

Leitenantas
Axelis Hårdas
af Segerstadas.
Nuotrauka
iš Nicolaso
von Schmidt-
Laussitzo
archyvo.

Suomių pusėje kovojančio švedų savanorių bataliono leitenantas. Jo rankose sovietų gamybos pistoletas kulkosvaidis PPD-34. (SA-kuva).

Švedai buvo iškalę sakinius: „Aš nemoku suomiškai. Aš esu švedas savanoris.“ Dėl kalbos barjero kartais nutikdavo ir juokų. Talinmiuliu mūšių metu vienas suomių karys paklausė, ar švedai turi pancersrekių (vok. tankų siaubas). Hårdas atsakė, kad jo vyrų nekamuoja siaubas ir apskritai jie nieko nebijo. Tik vertėjui patikslinus klausimą, Hårdas atsakė, kad jie neturi naujausio vokiško prieštankinio ginklo.

Hårdo pavaduotojas ir pulko jėgerių būrio vadas buvo leitenantas Orvaras Nilssonas. Abu leitenantai jau buvo perėję Žiemos karą, tad Suomijos bėda juodviem buvo suprantama. Beveik po šešiasdešimties metų Nilssonas